

УДК

Горбунова К.М. – завідувач кафедри теорії та практики психолого-педагогічних дисциплін, к.пед.н., доцент

Тайхриб К.А. – асистент кафедри теорії та практики психолого-педагогічних дисциплін

Миколаївський національний аграрний університет

Взаємозв'язок смисложиттєвих орієнтацій та підвищення мотивації до навчання студентів вищих аграрних навчальних закладів

Анотація. У статті прослідковується взаємозв'язок смисложиттєвих орієнтацій та мотивації до навчання студентів вищих аграрних навчальних закладів. Розглядається ефективність використання тренінгу як засобу підвищення мотивації до навчання.

Ключові слова: смисложиттєві орієнтації, життєві плани, мотивація, мотив, тренінг.

Соціально-політичні зміни в нашій країні і зумовлюють зміни життєвих орієнтирів, що здійснює значний вплив на розвиток та становлення особистості студента як майбутнього професіонала аграрної сфери.

Надання сенсу особистісному існуванню є однією із головних духовних потреб людини. Тому сучасний навчально-виховний процес вищого навчального закладу повинен бути спрямований не тільки на отримання студентами конкретних знань, а й на створення умов для розвитку смисложиттєвих орієнтацій майбутнього спеціаліста, які спрямовують поведінку, визначають вибір цінностей, цілей, життєвого шляху, як особистісного, так і професійного. Одним із головних завдань вищого аграрного навчального закладу є допомога студенту у формуванні мотивації до навчання і, як наслідок, до професійного становлення.

У зв'язку з цим виникла потреба проаналізувати зв'язок смисложиттєвих орієнтацій та мотивацію до навчання студентів вищих аграрних навчальних закладів.

Змістовне тлумачення смисложиттєвих орієнтацій пов'язується у науковій літературі з ціннісною сферою особистості (В.О. Ядов, Т.М. Харланова); зі шляхами її самореалізації (М.Б. Боднар, О.Г. Злобіна); з ієрархією форм життєдіяльності, представлені у свідомості людини (М.Х. Титма); з загальними суб'єкт-об'єктними орієнтаціями, які людина проявляє відносно ситуації своєї життєдіяльності (О.Ю. Коржова); з загальними детермінантами життєдіяльності людини, які визначають загальну спрямованість людини і які реалізуються в конкретних життєвих ситуаціях (А.О. Грачов); з ціннісною та професійною сферою (Г.А. Чередниченко); з умовами в досягненні життєвого і професійного самовизначення студента (С.М. Гончар); зі спрямованістю особистості, наявністю життєвих цілей, осмисленістю виборів і оцінок, задоволеністю життям (самореалізацією) і здатністю брати за неї відповідальність, впливаючи на її хід (Н.Г. Каунова).

Формування гармонійної особистості студента має важливе практичне значення. Формування особистості відбувається впродовж всього її життя, а саме у вищій школі закладаються основні особистісні якості фахівця, у подальшій професійній діяльності відбувається «подальша шліфовка особистості». До числа найважливіших якостей особистості сучасного фахівця можна віднести ініціативу та відповідальність, спрямованість до новаторських рішень, потребу у постійному оновленні своїх знань.

Мотив - це ідеальний образ у внутрішньому плані свідомості людини.

Структура мотивів студента, сформована під час навчально-виховного процесу, стає стрижнем особистості майбутнього фахівця. Отже, розвиток позитивних навчальних мотивів - невід'ємна складова частина розвитку особистості студента.

Формування стійкого позитивного відношення до професії — одне з актуальних питань педагогіки і педагогічної психології. У сучасних умовах

динамічного розвитку професійних знань, через вимоги, що пред'являються до особистості, про безперервну професійну освіту і вдосконалення, подальша розробка вказаної проблеми набуває великої значущості. Її конкретне рішення багато в чому залежить від спільних зусиль педагога і психолога — як на стадії роботи профорієнтації в школі, так і в процесі професійного навчання. Ці зусилля в основному зводяться до надання особистості компетентної психолого-педагогічної допомоги в її пошуку професії для себе і себе в професії. Успішне рішення цього завдання допоможе студенту запобігти перетворенню своєї майбутньої професійної долі в шлях без мети і орієнтирів, отже, втрату смисложиттєвих орієнтацій.

В дослідженнях М.М. Лапкина і Н.В. Яковлева, було встановлено, що успішність навчання у Вузі залежить від багатьох аспектів психофізичної активності. Одним з цих чинників успішності, є, на їх думку, мотиваційна складова діяльності.

Спрямованість дій будь-якого викладача визначається його прагненням і життєвою необхідністю підвищити рівень мотивації навчання студентів - від негативного і нейтрального до позитивного, відповідального, дієвого. І в цьому процесі разом із загальними прийомами діяльності: роз'яснення значущості навчання, розкриття перспектив подальшої професійної діяльності, уміле застосування заохочення і покарання, впровадження в процес навчання дискусії, важливе місце займають ігрові технології. Саме вони об'єднують в собі як емоційні (ситуація успіху, цікавість викладання матеріалу, елементи змагання), так і проблемно-пошукові (ситуація вибору, самоаналіз, нестандартність пропонованих в грі завдань, поступове підвищення їх складності) стимули.

Підбираючи відповідні навчальній і виховній меті ігрові форми, спостерігаючи і коректуючи поведінку студента в ході гри, викладач отримує дієвий спосіб діагностики і формування мотивації навчання.

Переваги використання ігрових форм навчання полягають у тому, що: по-перше, матеріал, який подається у нетрадиційній формі дозволяє студентам

отримати гарну вихідну базу для самостійного дослідження спірних питань; по-друге, виникає інтерес пошуку істини, що потребує використання джерел, які містять дискусійні положення і відповідно збуджують інтерес до пізнавальної діяльності; по-третє, набуваються уміння і формуються практичні навички для логічного, несуперечливого й аргументованого ведення дискусії, в ході якої необхідно не просто відкинути якусь думку, а обґрунтувати своє розуміння проблеми.

Таким чином, використання ігрових технологій у підготовці фахівців підвищує рівень мотивації студентів до навчання, зацікавленість у оволодінні майбутньою професією.

В основному, тренінг представляє собою соціально-психологічне навчання з метою формування компетентності, активності і спрямованості особистості в спілкуванні з людьми, вдосконалення колективних зв'язків і стосунків [1; 18]. Проте, на нашу думку, межі його застосування є значно ширші, ніж розвиток навичок і вмінь ефективного спілкування.

Мета тренінгу полягає у формуванні таких мотивів у навчанні: навчально-пізнавального, професійного, досягнення, саморозвитку, ідентифікації. Розвиток кожного з цих компонентів забезпечувався комплексом тренінгових вправ та ігор.

В ході дослідницької роботи, що присвячена проблемам підвищення рівня мотивації студентів до навчання (яка проводилась на базі інженерно-енергетичного факультету Миколаївського національного аграрного університету) був проведений аналіз ефективності навчання ігор та тренінгових методик.

Була розроблена і впроваджена експериментальна програма для студентів спеціальності «Професійна освіта (Технологія виробництва та переробка продуктів сільського господарства)» в процесі викладання психолого-педагогічних дисциплін впроваджувались імітаційні і рольові ігри («Засідання педагогічної ради в професійно-технічному училищі», захист проекту «Реформування професійно-технічної освіти в Україні»); групові бесіди («Як

досягти успіху?», «Як формулювати життєві цілі?», «Як керувати власною мотивацією?»); тренінгові вправи та завдання («Уникнення невдач», «Сформулай позитивний Я-образ», «Моя мрія й шляхи її досягнення», «Моя майбутня кар'єра»).

Дослідження показали, що участь в рольових іграх і тренінгових заняттях дозволяє студентам оволодівати психологічним інструментарієм свідомого керування власною мотивацією до навчання.

Результати дослідження показали, що соціальні мотиви, які були домінуючими до експерименту змінилися на професійні мотиви. Це свідчить про те, що студенти почали керуватися не суспільною думкою про престижність тих чи інших професій, а власним ставленням до обраної професії, тобто здатність до свідомого ставлення до власного життя.

Смисложиттєві орієнтації визначають основну позицію особистості, впливають на спрямованість і зміст соціальної активності, загальний підхід до навколишнього світу і самого себе. Отже, якщо студент ставиться до навчання свідомо, то він надає життю осмислення, спрямованості та життєву перспективу (як особистісну, так і професійну).

Список літератури

1. Асеев В.Г. Мотивация учебной деятельности и формирование личности. М., 1976г.
2. Гончар С. Н. Особенности развития смысложизненных ориентаций современных студентов-первокурсников / С. Н. Гончар // Современная психология: материалы междунар. науч. конф. (г. Пермь, июнь 2012 г.). — Пермь: Меркурий, 2012. — С. 17-19.
3. Гребенюк О.С. Проблемы формирования мотивации учения и труда у учащихся средних профтехучилищ / О.С. Гребенюк. – М., 1985.
4. Занюк С. С. Психологія мотивації. Навчальний посібник. – К.: Вид-во “Либідь”, 2002. – 304 с.
5. Леонтьев А.Н. Деятельность. Создание личности. М., 1977 г.

Горбунова К.М., Тайхриб К.А.

Взаимосвязь смысложизненных ориентаций и повышения мотивации к обучению студентов высших аграрных учебных заведений

Аннотация. В статье прослеживается взаимосвязь смысложизненных ориентаций и мотивации к обучению студентов высших аграрных учебных заведений. Рассматривается эффективность использования тренинга как средства повышения мотивации к обучению.

Ключевые слова: смысложизненные ориентации, жизненные планы, мотивация, мотив, тренинг.

Gorbunova K.M., Tayhryb K.A.

Relationship life-sense orientations and increasing the motivation to train students of higher agricultural education institutions

Abstract. The article traced the relationship life-sense orientations and motivation to learning of students in higher agricultural education. We consider the efficiency of training as a means of increasing motivation to learn.

Keywords: life-sense orientations, life plans, motivation, motive, training.